

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalíí u „Beethovenu“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půll. 1 tolar. 10 nov. gr., celoročně 2 tolar. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

1. lipna.

Nakladatel:
Robert Veit.

O kostelní hudbě v Praze.

Podává F. L—ý.

(Pokračování.)

Varhanní hra v chrámě Karmelitánském. — Jsou mezihry u choralu potřebny? — P. M. Šimáček.

V chrámě Karmelitánském jsou ranní mši veškerí žáci německé vzorní školy, pak hlavní školy Marie de Victoria přítomni. I těšil jsem se z toho, že opět jednou as 600 mladých a bujarých hrdel v *unisonu* zpívat uslyším. Avšak moje očekávání v ohledu tomto nedošlo žádného dostatečného uspokojení, a sice proto, jelikož téměř třetina zde přítomných žáků „*cantus firmus*“ v *tercích* doprovázela a napotom, že varhaník ani za mák své úloze nedostal. Učinil úvod k písni „Wir werfen uns darnieder“ směsicí jalových akkordů do Es-dur a hrál ji větším dílem v plných akkordech, kteréžto však ustavičným zvedáním rukou z manualu rozkouskovány byly a podporoval na pedalu jen jednou *nohou* bass základní. Mezihry vynechal docela. Stalo-li se to z neznalosti věci samé, je jeho skromnost jen chvály hodna; avšak podám panu varhaníku důkazu, že mezihry *potřebné* ano *nevyhnutelné* jsou, a že to proto nikoliv na libovůli nezáleží, mezihry vkládati neb je vynechávati.

Každý choral sestává z *úlomků* (Einschnitte), jejichžto přestávky fermatami určitě udány jsou a kteréžto od zpěváků již pro slavnost samu dodržány býti mají. Neméně zapotřebí jsou takové přestávky, aby zpěváci při zpívání neumdleli. To vše a konečně okolnost, že každý choral volným a souměrným chodem si vykračujíc rhytmickému uspořádání výhost dává, jsou zvláštnostmi jeho a co na tento způsob oživující rhytmický živel choralu odepřel, musejí mezihry a harmonisace choralu vynahraditi.

Vynechají-li se mezihry, jsou fermaty varhaníku nesmírně zdouhavé; jeho duševní činnost zdá se mrtvým mechanismem zajíti a chce-li varhaník zkrácením fermat tento nedůstatek odstraniti, upozoroval by to zpívající lid

velmi brzy s nelibostí. Mimo to jsou všichni *katoličtí varhaníci* pro užívání meziher a nepochopujeme, proč se právě v chrámě Karmelitánském výminka činí.

Druhá vada záleží v doprovázení melodie terciemi, v němžto se, jak jsem už podotkl, téměř třetina zde přítomných žáků zúčastnila. Za prvé odejme se tím varhaníku volnost, by choral dle svého vkusu harmonisoval a za *druhé* změkčí, zženští a vysílí se tím způsobem „*cantus firmus*.“ To by se nemělo na žádný pád trpěti a to tím více, anto by se odstranění této vady rázným zakročením ze strany pánů učitelů na vzorní hlavní škole snadno docíliti dalo.

Choralní zpěv v unisonu má před harmonickým přednost a zpěv takový dal by se v tomto chrámě, jelikož i čekatelové učitelství zde přítomni jsou, k povzbuzující a zpobožnělé hudbě zvýšiti.

K závěrce budiž ještě podotknuto, že nehrál, jak jsem se později dozvěděl, při této choralní mši zde ustanovený varhaník pan Václ. *Rosenkranz* na varhany; nýbrž že varhanní hra svěřena jest čtyřem pánům učitelům obou hlavních škol a že při této zde podotknuté svaté mši p. M. *Šimáček*, učitel na hlavní škole Marie de Victoria, na *varhany* hrál.

Žádáme tedy pana *Šimáčka*, aby ve prospěch pravé varhanní hry budoucně raději lavice u varhan se odřekl, než aby *nápodobným dudláním* vkus již bez toho hluboce pokleslý ještě více na ujmu ušlechtilé a ryzé hry dále rozšiřoval a to tím více, an se obáváme, že by čekatelové učitelství co nastávající varhaníci a ředitelé kurů na venkově velmi snadno *na snahách* po pravé a ryzé varhanní hře, která se jim ve varhannické škole vštěpuje, *ujmu utrpěti mohli*. Vytknuvše takto svědomitě vady varhanní hry v chrámě tomto, kojíme se nadějí, že slavné ředitelství vzorní školy je ku prospěchu téhož chrámu odstraní.

(Pokračování.)

Slovo o plechových dechových nástrojích.

Podává J. B-ý.

(Pokračování.)

Plechové nástroje mají od přírody následující objem v tónořadě:

contra	malé	malé												
c	c	g	c	e	g	b	c	d	e	f	g	a		
b	h	c	d	e	f	fis	g	atd.						

Téhož objemu neužívá as zúplna jeden a týž člověk leč na nástroji v tónové poloze velmi ležícím asi na hlubokém C-rohu a to jen velmi úsilně, nejistě a namahavě; na nástrojích, jejichžto tonová poloha výše uspořádána jest, nedá se tento velký objem ani mysliti leč by se možnost předpokládala, že by vícenásobné lidské síly v *jednu* se sloučiti mohly; aneb že někdo takou sílu již od přírody samé obdržel, jak se to o *Stentoru**) vypravuje.

Každý jen dosti málo cvičený foukač cítí to již sám, jak hluboko neb nízko foukati dovede, aby se přílišně nenamahal a aby si na zdraví neškodil. Z tohoto přirozeného pozorování utvořili se *primisté* (kteří vysoko foukají), a *sekundisté* (kteří nízko foukají). *Altenburg* uvádí tento svrchu naznačný objem pro polnici *C* a *D*; my však zvláště mladíkům neradíme, by se bezvýmínečně do toho zabrali, jelikož by tímto cvičením zkázyplnou nemoc dostati a si též život ukřáti mohli.

Dle mínění jednotlivých kritiků ztratily prý plechové nástroje upotřebením klapek na barvitosti tónu a tonového objemu, zvláště při pískání na klarinu; my však nejsme téhož náhledu ani co se objemu týká, tím méně co do barvitosti tónu; ba naopak jsme toho mínění, že klapkami při těchto nástrojích drsnatost a nečistota se setřela a že v celku hudba tím podstatně získala.

Pohlednemeli na dřevěné dechové nástroje, na př. na *fagot* a *klarinet*, shledáme, že také tyto nástroje původní svou drsnatost tónu nemají. Měli jsme příležitost, umělce ještě v předešlém století na tyto nástroje slyšeti a musíme vyznati, že proti nynějším a tehdejším nástrojům velkého rozdílu v barvitosti tónu stává. Mělyby tedy *jediné plechové nástroje* dle zdání jednotlivců skutečně ve své *prvobytnosti* jistě zůstat, anto přec vše na světě se rozvíjí, zlepšuje a zdokonaluje? Ostatně ponecháváme to jednotlivcům a též celým hudebním kapellám, aby dle vůle též starých a jednoduchých nástrojů užívali, jak se až dosud často v kostelích stává.

*) *Stentor* byl hlasatel Řeků před Trojou, jenž tak ohromným hlasem volal, že 50 lidí překřičel.

Pískání na klarinu dle způsobu starých odstranilo se již dlouho před zavedením klapek, totiž uvedením a vzděláním naší nynější moderní hudby a bezvýmínečnou nutností by se docílilo velkolepých účinků a spolu proto, by se k tomu zapotřebné jistoty a správnosti u provedení dosáhlo.

Hudba na plechové nástroje u starých národů byla vlastně jen k děláni hlaholu a znamení (*signalů*) určena a provozovala se z větší části na vysokých věžích zároveň s vyzváněním zvonů; odkud as jmeno *věžník* (něm. *Thürmer*) pochází. Máme z oněch časů hudební kusy, kteréž pouze z modulace z *toniky do dominanty* sestávající jen *nuzný a jednotvárný* zpěv mají a které dle našeho nynějšího ponětí ani za hudbu se považovati nemohou.

Lesnice byla ve své původnosti k děláni *fanfar* při honbách určena a ještě dosud říká se „*hlahol trub*“, kterýž výraz i v rukopisu Kralodvorském se nachází. Hlaholem posauu zborily se dle sv. písma hradby Jericha. Tímto je zajisté patrně naznačena síla a drsnost tónu posauu tehdejšího věku. Nynější vzdělané obecnstvo velmi by protestovalo, kdyby všechny tyto nástroje ve své prvobytnosti zvláště v uzavřených místnostech poslouchati muselo.

(Pokračování.)

Návod ku zpěvu, ohledem na národní školy.

Podává J. L. Zvonař.

(Pokračování.)

O toninách.

Trvám, že panuje v novém způsobu vyučování zásada, dítky školní ničím zbytečným neobtěžovati. Zásadou tou jsem se řídil při sepisování přítomného návodu, pročež jsem opomenul o mnohém, co se mně zbytečným zdávalo učiniti zmínky. Měv především na paměti, aby se naučily dítky užívat dobře hlasu, pojednal jsem jen o tom, co jest jim nevyhnutelně třeba věděti z hudební theorie, aby sobě věděly přistě rady a pomoci. Zbývá ještě, aby se jim poskytlo něco o toninách a taktu. Dle předeslaného se rozumí samo sebou, že nebude třeba, přednáseti dítkám o těchto dvou předmětech tím způsobem, jak se to stává při jiných učněch hudby. Dítky nepotřebujou vědět, že jest 24 rozličných tonin, že má ta neb ona tolik křížků neb bé; postačuje, když se jim tento předmět následujícím způsobem vštípi. Učitel jim řekne, že se může každý praton *zvýšit* a *snížít*; zvýšení že se znamená kříž-

kem (+), snížení s bé (b), a znamení tato že se kládou vždy před notu, ku kteréž náleží. Přicházíli toto znamení zrovna před notou, platí jen pro tu chvílku, co nota trvá, a netýká se jí, přicházíli později bez znaménka. Máli ale platit znaménko jisté notě po celý kus, napíše se hned na začátku po klíči, a sice na to samé místo, na kterémž stojí nota, již přísluší, což se jen proto činí, aby se uspořilo časté jeho psaní. Zde přijde tedy všecko na to, aby se dítkám záhy dobře vstípilo, by si všímaly, na které linii neb mezi kterými liniemi křížek neb bé stojí. Znázornit se to může takto:

Zároveň se dítkám poví, že se přidá k prajmenu noty křížkem předznamenané koncovka *is*, a ku prajmenu té, jež má před sebou *b*, že se připojí koncovka *es*, aby se docílilo jména pro změněné tóny. Máli ale přijít nota, jež předznamenaným křížkem neb bém změněna byla zase co praton, odvolá se jak křížek tak bé *odvolávkou* $\frac{1}{2}$ (odrážkou).

Tony *eis* a *his*, pak *fes* a *ces*, jež se změní šestým a sedmým křížkem a bém, nepřijdou snad nikdy v písních pro děti a lid určených; mohou se tedy lehce vynechat. Chceli učitel dítkám pověditi, že se místo *hes* také *b* říká, může to učinit. K vůli cvičení se mohou předsevzítí tyto motivy:

c d e f —
 d e *fis* g —
 e *fis* *gis* a —
fis *gis* *aïs* h a zpět.

c d e f —
 f g a *hes* —
hes c d *es* —
es f g *as* —
as *hes* c *des* —
des *es* f *ges*. —

Častým opakováním těchto čtyřtonových řad si navyknou lehce dítky zvyšování a snižování tónů, jelikož mají tento postup tónů již ve sluchu, an se mu učily již při c stupnici. Vzdálenost jednotlivých tónů od sebe jest

vždy ta sama, a rozdíl mezi nimi leží pouze ve jmenách not a vyšší neb nižší poloze tónu. Chceli učitel cvičení to rozšířiti a dovršiti, může předsevzítí škály, než přistoupí k písním v jiných toninách než v c-dur psaným.

(Pakračování.)

Z Řěky (Fiume).

Ed. Lžičař, censor kostelní hudby. — Biskupské psaní o záležitostech kostelní hudby.

Několikrát stala se už v těchto listech zmínka o snahách i zásluhách mnohých krajanův našich, meškajících v jiných zemích, o zvelebování hudby a zlepšování vkusu obecnstva v záležitostech uměleckých a zvláště hudebnických. Slouží nám k nemalé radosti, že tentokrát o zvláštní případnosti správu dáti můžeme, která nejenom na onen úřad, jenž jest jeho původem, velmi příznivě vrhá světlo, alebrž i osobě, již se onen úředný akt týká, k nemalé cti slouží, kterouž se zřídka kdo honositi může. Laskavý čtenář se upamatuje, že jsme už vloni na kolika místech promluvili, jak zde hudba stojí a jaký nešvár — též ve velkých novinách jiných krajův a jazykův uznaný — ve vlaských*) kostelích zavládá: zprzňovati sv. služby Boží světskými zpěvy aneb hudbou, která se od světské málo aneb ničímž neličí. Též jsme neopomenuli zmíniti se o zvláštní příčinlivosti organisty při zdejším dómu, p. Eduarda *Lžičaře*, opírali se všemi možnými silami proti tomu vždy více a více vzmahajícímu se nevkusu provozováním klassických skladeb kostelných, pokud aspoň výběr těchto skladeb od něho závisel. I může se směle říci, že mu každý, jemuž o důstojné konání sv. obřadův a pravou pobožnost jde, k nejvroucnějším díkům zavázán býti musí, že svou usilovností dráhu proklestil lepšimu a hodnějšimu stavu hudby. Nejskvělejšího však uznání svých snah dosáhnul p. *Lžičař* nadzminěným úředným aktem. Vysoce důstojný biskupský ordinariát *Seňský*, pod jehož duchovním řízením Řeka stojí, vydal totiž následující nařízení, jenž u věrném překladu takto zní:

Vaše Blahorodí!

Rozumí se samo sebou, že se kostelní hudba, má-li úkolu svému dostáti, od všakého jiného duchu hudby líčiti musí; neb ona nemůže býti ani tancem, ani maršem, ani koncertem, ani operou, ani zábavnou hračkou, nýbrž účel její jest zcela jiný a úlohou její spíše jest: místo roztržitosti napomáhati *sestředování ducha* a místo

*) A poněvadž Řeka tak daleko v Itálii leží, nemůže nenásledovati příkladu sester svých!

zábavy vzbuzovati *pobožnou mysl*. Rhythmus i nápěv to dokazují i vysvětlují. Toho se dnešního dne Bohužel! v našich kostelích nezachovává, poněvadž se v dnešní kostelné hudbě samé tolik zábavy nachází, kolik v symfonii, a poněvadž se nynější kostelné hudbě patrně nedostává hlavní věci, totiž *melodie*, jenž by byla výrazem nábožné vážnosti a která by modlitbu vyobrazovala. Aby se tedy tohoto svatého účelu dosáhlo a pobožná mysl povzbuzovala, uznal ordinariát, uváživ Vaše hudebnické vědomosti za dobré, *ustanoviti Vaše Blahorodí za censora kostelné hudby a kostelného zpěvu v Řece, při čemž se Vašnosti za další úlohu klade přičiniti se, aby se všemu vyhýbalo, co by se ve všech řeckých kostelích při zpěvu aneb při hudbě světským býti zdálo.*

Emeryk svob. p. Ožegović

de Barlabašovec,

Dáno v Seni 19. května 1860.

biskup.

Kdožby se, přečet toto ustanovení, nezaradoval srdečně! Kdožby předně neobdivoval moudrost p. biskupovu, jenž se tak statně opírá zná proti neduhům hyzdícím sv. církev. Kéž by tento vznešený příklad našel hojných následovatelův*). Spisovatel těchto řádkův, z jehož paměti nikdy nevyhyne památka i mírolibý obraz onoho stříbrovlasého starce, nemůže neuchopiti se této příležitosti, aby skládaje těmito skrovnými slovy hlubokou úctu svou k nohoum J. E., nehlásal slávu jeho po vsi české vlasti. Zůstaň on věčně zapsán v srdci jeho co vzor pravého pastýře duší a ryzého Starohorvata, jehož hostinnost, vlídnost i přívětivost každý zakusil, jenž se k němu blížil. Nechť mu vlny Adrie, kteréž se odrážejí o podnoží jeho patou, zahučí „iskreni pozdrav iz rodne České!“

Kdožby se, přečet ono nařízení, nezaradoval z celého srdce, že se tato čest prokázala Čechu a že *krajan* náš touto nevšední a neobyčejnou důvěrou poctěn byl! Domýšlím se, že p. L. v tom najde poněkud zasloužené odměny za svoje trudy a posily k dalšímu snažení, a že neopomine též na školský zpěv náležitěho bráti vzhledu.

My však uvažující na mysl tento případ, bereme sobě následující potěšitelná naučení:

1. Nám k nemalé slouží potěše, že horování proti italskému nevkusy vychází od *Slovana*; že tudíž Slovan jemnější cit má pro to, co se sluší i v hudbě, než kterýkoliv národ jiný.
2. Že se pevné vůli a poctivé snaze přece konečně náležitěho ocenění dostává. — Tím nechť se tedy aspoň poněkud těší p. Lžičar za toliké překážky kladené jemu v cestu a za mnohonásobné osočování, jimž Bohužel i nejpoctivější člověk nezřídka

podléhá. Vicisti tandem! Vlast na oddáleného syna svého s radostí a s hrdostí hledí! Nechť se i dále onoho přesvědčení nespustí, že se právě na něm splnil výrok našeho proroka pěvšího:

„Pevné vůli, tužbě ušlechtilé,
Nerozdílné srdce žádosti
Nebe rádo dává dojít cíle.“

✓ a².

Moniuszkova zpěvohra: „Flis.“

Dle Dzienniku literárního podává J. L.

(Pokračování.)

Moniuszko rovněž jako Chopin hluboko vniknul v písně národní. — Pročež plyne i hudba „Flisa“ z počátku ouvertury až k finale svobodně, a zůstává vzdor častým změnám formy čistě národovou. Leč cena léto, ač v ouzské meze stisněné zpěvohry jest i co do vnitřní umělosti znamenitá. Sloh, byť za příčinou obsahu jednoduchý, jest vznešený a u vážnějších částech jmenovitě v úvodním sboru po bouři: „Dzięki Ci przedwieczny“ slavný, nápěvy čistě-polské, jádrné, v spořádání sborů a v sloučování jich s jednotlivými nápěvy jeví se neobyčejná lehkost a známost harmonie, a v scénách obrazných mnoho plastiky hudební; jest to slovem hudba v pravdě dramatická. Prázdňých frází, hledaných efektů nenajdeš, ani parafrasovaných koloraturních míst, tolik však myšlenek srdečných, tolik spolu recitativů, co nevyhnutelně k porozumění celé osnovy zapotřebí, čímž „Flis“ mile se různí od mnohých nejnovějších (ba i něco dávnějších) západních operních skladeb, od stereotypních kadencí a nahromaděných per fas et nefas ohromných harmonických pěkností Verdiho a některých jiných, neřku-li od spiknutých mučitelů lidského ucha: Liszt et consortes. V zřízení orchestrovém konečně hlavně vidět mistra, jenž zná vlastnosti i techniku každého nástroje i různých všech hlasů — podobně jak malíř umí užít barev k představení myšlenky své. Jedno toliko bychom vytknuli zpěvohře té, že příliš stručně užíváno motivů; nejednou čeká posluchač opakování toho neb onoho slíčeného nápěvu, líto mu, že loučit se musí s ním a rád by ho uslyšel obšírněji provedený aby lépe s ním se seznámil. Skladatel však umínil sobě zároveň s podanou mu látkou zachovat jednoduchost a toho docílil ku chloubě své.

Zvlášť zajímavá a dokonalá místa této zpěvohry jsou: malebná ouvertura, vyobrazující z počátku tichou pokojnou vodní plavbu — na to veselé zpěvy, konečně bouři; sbor pro bouři: „Dzięki Ci przedwieczny;“ úvodní recitativ a arie Zosi: „Ach tys może wsród tej burzy;“ volná mazurka G-moll; píseň Franka s finalem sboru:

*) Zvláště u velebného duchovenstva českého.

Plyná tratwy po Wiśle;“ sbor plavců: „Dzisiaj mamy już pogodę;“ loučení Franka s Zosi; konečně poznání se bratrů a finale. — — — —

Dlužno uznati upřímnou snahu a zásluhu ředitelství divadelního, že nešetřila značných obětí a dlouhé práce, by obeznámit mohla publikum Lvovské s tímto proslaveným výtvozem polského skladatele, a nadějeme se, že Flis častěji objeví se na jevišti našem.

Anna Františka Bendova.

Novela ze života české zpěvačky. Vzdělal Vítězoslav Guth.

(Dokončení.)

V Římě jej nadchnuly velké kostelní skladby; složil zde také mši, již k slavnosti narozenin vévody do Gothy poslal a jež k nejlepším jeho skladbám kostelním náleží. Největší účinek však, jak jsme již podotkli, působila na něho, na celé jeho cestě, hudba divadelní a mnohem zkušenější navrátil se k velké radosti dědičného prince zase do Gothy.

S velkou radostí vypravoval Benda všem svým příznivcům a přátelům o velkém účinku, jakýž opera na něho dělala, avšak jeho nadšenost nepotkala se nikde s oblibou aniž kdo s ní souhlasil, vyjma dědičného prince. Jednoho večera byl kapelník Benda u své sestry paní Hatašové, jež jeho přívržnicí jsouc, mnohým jeho skladbám svým nesrovnatelným hlasem nejvyšší platnosti dodávala. Vypravuje jí o divadelních pochoutkách, řekl jí mezi jiným: „Drahá sestro, kdybych já také jednou mohl býti účasten štěstí, bych tě uslyšel v jedné z těch výtečných oper; tvůj hlas jistě by na jevišti velkého štěstí došel.“

Rozhoršena podívala se paní Hatašová na něho „Jak, můj bratře,“ odvětila velmi rozjitřena, „ty mne chceš mít komediánkou? Zdá se ti býti možné, že bych se tak snížiti mohla po světě se toulajíc, v chatrných dřevěných boudách za peníze zpívati? Raději ať hlas můj zanikne a nikdy více nezavzní, než bych se toho dopustila.“

Benda truchlivě umlknul. Sdílel dědičnému princovi rozmluvu, načež tento řekl: „Můžeme z toho poznati, jak velké předsudky překonat musíme, než na takový stupeň pokročíme, na jakém Francouzsko a Italie, co se hudby týče, stojí. Dokud umění divadelní ještě, toulajíc se po světě, s bídou a nouzí zápasiti musí, nemůže se povznést k své dřívější důstojnosti; doufám však, že naleznu prostředek, jakýmž bych tomu vyhověl.“

A když čas přišel, kde princ slova svá vyplniti mohl, držel také svůj slib. Byl po smrti svého otce první kníže, jenž nestálému kočovnictví hereckých spo-

lecností konec učinil, poskytuje jim stálé místo; byl první, jenž je doživotně engažoval a jim umožnil, že o stáří své a rodinu starati se mohli, byl první, jenž kletbu od nich odvrátil. Dvě leta po smrti vévody Bedřicha III. pozval Arnošt II. Seylerovu divadelní společnost, jež požárem zámek Výmarský, kdež divadlo zcela shořelo, opustiti musela, nyní do Gothy a krátký čas na to zřídil umění milovný kníže z nejlepších sil této známé společnosti *první dvorní divadlo*, jehož ředitel slovutný Eckhof byl.

III.

Již delší čas pozorovala paní Hatašová, že ředitel Schweizer často do zámku chodil. Co tu měl hledati? Přináležel k Seylerově herecké společnosti a ne ke komorní hudbě; hudbu k představování velkolepých melodramat, při nichž také vévodova kapela spoluúčinkovala, vedl její bratr a vévoda neměl tedy praničehož se Schweizerem co mluvit. Paní Hatašová, jejíž hlas ještě vždy v dvorních koncertech se skvěl, pocítila přece, že nemá již tu sílu, jako dříve a tím žárlivěji pečovala o svou slávu, vidouc všude pikle proti sobě. A pročež jí byly Schweizerovy návštěvy u dvora velmi podezřelé.

Dnes konečně měla něco bližšího o tom se dozvědět. Seděla u okna, žádné z jejích dětí nebylo doma a muž byl u zkoušky. Tu se jí objevil neobyčejný zjev.

Okolo rohu placu, kde bydlela, přijel těžcenaložený vůz, jenž právě naproti před hospodou se zastavil a z něhož několik velmi skvostně ustrojených pánů a paní vystouplo. V tom okamžení vstoupil Hataš do pokoje k své paní. I tázala se ho: „Nemá tento povoz zcela podobu s těmi hereckými vozy, jež město naše v dřívějších časech navštěvovaly? Snad chtějí zavoditi s vévodovou společností?“ Hataš se nepodíval z okna. „Dozvíš se brzo podivnější věci,“ odpověděl „vypravují se zde novinky, jež nikomu z nás příjemny nebudou. Tam stojí vůz, jenž patrně dosvědčuje, co jsem se právě nyní dozvěděl. Vévoda engažoval operu a zkoušky už už pozejtří započnou.“

„Operu?“ tázala se paní Hatašová s největším úžasem, „opera se zpěvkyněmi, ano snad i s první zpěvkyní?“

V tom okamžení vrazil Benda do pokoje. „Víte to již!“ zvolal, „máme zde operu a Schweizer ji bude řídit.“

„Jest také první zpěvkyně při tom?“ tázala se velmi rychle Hatašová.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Starovské divadlo. Dne 26. června dávala se A. Adamova komická opera ve 3 dějstvích „Postilion z Lonjumeau“ (Lonžimó), jejížto text zpracován jest od Elmenreicha a klerážto as před 12 lety z repertoiru zdejšího divadla zmizela. Opera tato, v nížto paní Marlovová a pan Sontheim pravý triumf slavili, jest nejen co do hudby ušlechtilá, nýbrž i text zajímavý, pročez nebude od místa, pakli krátký obsah děje zde podáme. Ve vsi Lonjumeau ve Francouzsku slaví se svatba postilionu Chapeloua s hezkou dívkou Madelainou. Šťastný manžel vypravuje své veselé žince o jedné moudré ženě, již ale „čarodějkou“ nazývá, která mu prorokovala, že bude jednou velkým pánem. Z toho se raduje Madelaina a nesmlčí muži že taková budoucnost, urozenou paní se státi, i ji dle proroctví starého ovčáka ze vsi očekává. Právě tato skvělá budoucnost jest příčinou manželské hádky, neboť postilion Chapelou lituje nyní, že se oženil, svým štěstím opovrhnuv. V tom ozve se před hostincem poštoyka a v brzce na to vystoupí z poštovního vozu markýz z Corcy, intendant opery Ludvíka III., naříkaje sobě na obtížnost cestování, a vyhledávání dobrých tenoristů pro královskou operu. Sbor svatebníků, jež se sem přibližují, doprovázejí novomanžele k domovu. Chapelou chce následovati svou ženu k svatebnímu loži, však svatebníci zadrží jej, řkouce jemu, že dříve jak to obyčej káže, žena, pak muž za ní kráčetí má. Postilion se zlobí, sbor vesničanů však přinutí ho, by jim zazpíval oblíbenou píseň o „pěkném postilionu.“ Chapelou započne. Jeho líbezný zpěv a silný hlas vyláká ze zákrytu markýze, kterýž to naslouchaje upnutě, uzavře pevně u sebe, tímto tenoristou královskou operu obohatit. Sbor se rozejde a Chapelou chce vejíti do světnice, ale markýz jej zadrží, podá mu váček franků a zlatou tabatěrku, pakliže hned s ním do Paříže odjede. Postilion, jemuž myšlenka, že bude velkým pánem, neustále na myslí tane, po krátkém odporu svolí a odjede s markýzem. To vše vyslechne kovář Biju a sdělí to opuštěné Madelaině, kteráž se též rozhodne svého muže do Paříže následovati, kdež se k bohaté přítelkyni uchýlí. (I. dějství.) (Pokrač.)

— Náš krajan, pianista pan Ludvík Knina dával dne 11. června v sále šlechtického spolku v Kievě se znamenitým cellistou F. Kletzerem první koncert a došel velké pochvaly. Přednášel skladby pro piano „Le reveil du lion“ (Probuzení lva) od A. Katského, adagio od L. Beethovena, scherzo od Mendessohna, přádelní píseň od Litolfa a s panem Kletzerem koncertantní polonéz pro piano a cello od Chopina s velkou obratností a výrazem. Odtud odeberou se oba umělci ku koncertům do Moskvy a Petrohradu.

— Na naše vyzvání ku komponování písně lovecké, kteráž v Daliboru čís. 17. uveřejněna byla, zasláno jest nám až dosud šest čtvero zpěvů. Za nejzdařilejší uznány jsou skladby od p. M. Hniličky, varhaníka z Oustí, p. Ed. Nápravníka, pianisty z Prahy

a p. Fr. Suchánka, komorního virtuosa z Drážďan. Všechny tyto skladby podány budou časem v „Záboji.“ Ostatní skladby, ačkoliv pěknými myšlenkami vynikají, nejsou hlasům přiměřeně do hudby uvedeny; než vady té vystříhají se skladatelé snadno studováním vzorných kvartetů.

— Zdejší mužský zpěv. spolek dal si zhotoviti vkusné diplomy v české a německé řeči.

— Nestor českého zpěvu, pan Karel Strakatý, prodlévá nyní v lázních Emzu v Nasavsku.

— Náš tenorista, pan E. Bachmann, již tak dalece se uzdravil, že brzy cestu do lázní v Gleichenbergu blíž Štýrského Hradce nastoupiti může.

— Vzácný rukopis. Spisovatel a básník náš, pan Václ. Crha, odkryl v Kopidlně na kůru v pergamenových deskách pasionalu velmi vzácný rukopis šestihlasové mše od Crequillonu ze 16. století. Mše tato sestává z 12 listů; noty její jsou trojhranné a na pěti liniích psané. Na mši nachází se následující titul: „Missa sex vocum ad imitationem cantilenae, „Mille regrets,“ formata autore Thoma Crequillone.“ Tomáš Crequillon, znamenitý nizozemský kontrapunktista, narodil se okolo 1520 a stal se po smrti N. Gomberta kapelníkem Karla V., císaře německého a krále španělského. Byl plodný, mnohostranný a učený. Jeho hymny a duchovní písně (opus sacrarum cantionum) pro 5, 6 a 8 hlasů byly svého času velmi váženy a harmonické pletivo jeho šestihlasé mše na themu staré francouzské písně „Mille regrets“ slouží tehdejšímu století ke cti. Odkrytý rukopis nepochází bezpochyby od skladatele samého, ale je, jak se z tvarů not na jisto souditi dá, buď na konci XVI. neb na začátku XVII. století psán. Rukopis nachází se nyní v rukou pana Leop. Zvonaře, jenž nám výsledek svého badání o mši této sděliti slíbil.

— Nadaný krajan náš, pan Bern. Rie, hrál před nedávnem na piano v saloně znamenitého mistra J. Rossiniho a dosáhl přednesem dvou svých skladeb nejen hlučného potlesku, ale i zvláštní pochvaly mistra Rossiniho, jenž mladého virtuosa a skladatele sám k opakování skladeb vybídnul.

— Paní Kainz-Prauseová, kollarturní zpěvačka u Pražské opery, přijala kontrakt u německé opery v Amsterdamě a Rotterdamě, jenž od září t. r. až do dubna 1861 trvati bude. Paní Kainzová je rodem Moravanka.

— Pan A. Strebl, varhaník, požádal nás o uveřejnění následujících řádků:

Oznamuju tímto veřejně, že již od konce února t. r. varhaníkem v chrámě u sv. Tomáše nejsem a že se tudíž výčitka, jižto p. referent v článku „O kostelní hudbě“ (Dalibor čís. 20) varhaníku téhož chrámu učinil, na mne nevztahuje ani vztahovati nemůže.
Alojs Strebl.

— Pan Neustadt, Pražan a professor hudby v Novém Yorku, uspořádal před nedávnem se svými chovanci hudební akademii v Novém Yorku, kteráž velké sensací u tamějšího obecnstva zbudila. Přednášeny byly

skladby hlavně na dvě piana pro osm ruk uspořádané. Z kusů líbila se zvláště ouvertura k „Oberonu“ od Webera a pochod z „Proroka“ od Meyerbeera. Novoyorské hudební noviny „Musical review“ piší s nesmírnou pochvalou o této zábavě a o výsledcích vyučovací metody českého tohoto hudebníka.

— Shromáždění valného sboru pro zřízení českého národního divadla v Praze v poslední schůzce výboru na 30. t. m. určené, jest následkem zaměnění P. T. pána předsedy sboru na 7. lipna o páté hodině odpolední odročené.

— Pan Vovorský, člen dvorního divadla v Berlíně, vystoupí zde as za 14 dní pohostinsku v operách: Hugenotté co Raul, v Oberonu co Hüon a v Némé z Portici co Masaniello.

— Výtečný tenorista, pan Th. Wachtel, člen dvorní opery Kasselské, vystoupí v Novoměstském divadle v operách Tell co Arnold, v Bílé Paní co Brown, v Hugenottech co Raul a v Postillionu z Lonjumeau.

— Plechové hudební nástroje našeho na slovo vzatého rodáka, pana Václ. Červeného v Hradci Králové, docházejí v Německu velké obliby. Didaskalja čís. 177 od 27. června, příloha to k „Frankfurter Journal“ vyslovuje se velmi pochvalně o nástrojích pana Červeného, a hudební kapely pruské pěchoty ve Frankfurtě ležící, jakož i Frankfurtského bataillonu jsou nástroji p. Červeného opatřeny.

— Hudební literatura. Dnes vyšel čtvrtý sešit „Záboje“ obsahující tři čtvero zpěvy, totiž: „Pozdravení pěvcovo“ od znamenitého našeho W. H. Veita z Chebu, „Svítání lásky“ od Jos. Procházky z Klatov a „Dcerám českým“ od Fr. Gernerera ze Sušic. Pátý sešit obsahovat bude čtvero zpěvy „Otče náš“ od Th. Bradského, ředitele hudby v Berlíně, „Cikánská“ od Fr. Kavána, skladatele a vychovatele hrabat Chotků na Kačíně a „Lovecká“ od Ed. Nápravníka, pianisty v Praze.

Úvaha. (Pokr.) Dále musíme vytknouti, že v 7. taktu (v 2. osmině) tercie schází; v témž taktu bylo by bývalo rádně poslední notu fis vésti na horu do g, jak to zákon harmonie žádá. V 8. taktě (v 2. osmině) má se bass, t. j. *d* ležet nechat a nikoliv jej vésti na fis, a s altem platí předešlé pravidlo. Ostatně musel p. skladatel oktávy velmi milovati, neboť v 10. taktě ku konci a začátek 11. taktu tvoří soprán s tenorem oktávy *c—d*, *c—d*; a 11. takt (poslední osmina) a první osmina 12. taktu činí bass s tenorem opět oktávy *d—c*, *d—c*. Sotva že to se stalo, postupují v 13. taktě (2. a 3. osmina) tenor s bassem v kvintách *g—h*, *c—e*, načež v 14. taktě druhá osmina s průchodícím *gis* na enharmonický septimový akkord nesmyslem se nazvati může. Proč se na druhou osminu nenechalo *A* samostatné? V předposledním taktu (poslední osmina) a posledním taktu (poslední osmina) postupuje soprán s altem v jednozvuku, což je totéž, co oktávy a poslední takt jest bez tercie. Z rozboru tohoto vysvítá, jak snadným způsobem by se bývalo mohlo vystříci vadám, kdyby nějaký dobrý znalec skladbu tu, dříve než do tisku přišla, důkladně

prohledl a opravil. „Dobrý pastýř“ (číslo 15. z druhé čítanky), hudba od Fr. Lopotaře, neobsahuje sice tolik harmonických chyb jako předešlá; avšak týž čtvero zpěv je velmi suchopárný a co se prosodie týče, vidět patrně, že pan L. je velmi málo sběhlý v oboru tomto; neboť slova jsou velmi nepravidelně pod noty podkládána. Ostatně máme za to, že by se bylo těm neshodám i zde dalo předejiti, kdyby pan L. volil rovný takt místo tříčtvrtního, t. j. čtyř- neb dvoučtvrtní, jak to v závěrečce učinil. Zde uvedeme některé poklesky proti prosodii. Proč se v prvním slově „Patřte“ první slabika prodlužuje? Nebylaby v 3. taktě správněji $\underline{\underline{P}} \underline{\underline{a}} \underline{\underline{t}} \underline{\underline{ř}} \underline{\underline{t}} \underline{\underline{e}}$ — $\underline{\underline{P}} \underline{\underline{a}} \underline{\underline{t}} \underline{\underline{ř}} \underline{\underline{t}} \underline{\underline{e}}$; neboť slova pastýř stoupne a suchá žádají důraz. Takových případů nacházíme více, které však rozbíratí nebudeme. Co do harmonických vad, dlužno vytknouti, že v 3. taktě 2. čtvrt s 3. čtvrtí (soprán s bassem) postupuje v kvintách *c—g*, *f—c*; a že v 13. taktě (v 2. čtvrti), kdež postupuje alt *fis* *f*, a bass *g* a *gis*, velmi tvrdě zní. V tomtěž taktě (v poslední osmerce) schází tercie. V 2. větě jsou tytéž vady v textu co v první, zvláště v 1., 3., 5., 7. a 11. taktě. V poslední větě není, jak jsme již napřed pravili, prosodických vad, anto skladatel rovného taktu užíval. Proč ale skladatel v 2. a v 3. taktu tolik průchodních not a přesmyků upotřebil, nepochopujeme; nebylo by bývalo lépe, aby se bylo v této jednoduché skladbě jen pouhých akkordů užilo? Tolik o hudebních skladbách v „Školníku!“ Nyní nezbyvá nám ničež, než projevití vřelé přání, aby vydavatel „Školníka“, horlivý pan P. Šrutek, hudební skladby, které do výtečného svého kalendáře dáti hodlá, důkladnému znalci prohlednouti a rádně opravití dal; neb tím získá „Školník“ ještě více na své vnitřní ceně. —m—

Z Budějovic. (Výlet zpěv. spolku. — Střelecká kapella. — Hudba kostelní čekatelů učitelství a p. Lapáček. — P. Eil. — Rodina Schwandtnerova.) 7. června. Včera večer uspořádal zdejší zpěvácký spolek plavbu na řece Malši. Za teplého, jasného počasí vstoupil o deváté hodině celý spolek na krásně osvětlenou loď a plavil se až k Šnarchrovu ostrovu; po třikráte se zastavili: u červeného, u železného mostu a u řečeného ostrovu. As 12 čtvero zpěvů přednesli, z nichž potleskem valného shromáždění odměněny byly čtvero zpěvy od Tittla a „Barcarola“ od Otta*). Pan Schwab jun., oud zpěváckého spolku, velmi zdařile a uměle aranžoval ohňostroj k oslavení toho večera. 12. června. Městská střelecká kapella počtila včera večer nového hejtmana (střelců) zastaveníčkem. Při skvělé iluminaci přednesli hudebníci čtvero piec velmi zdařilých, jenž by i každému vojenskému orchestru ku cti byly. Čím to, že všestranné přicházejí v Daliboru stížnosti na špatnost hudby chrámové? Což pak naše zpěvná Čechie rozprátelila se s božskou Hudběnou? U nás, chvála bohu, rozkvítá hudba kostelní. O svatodušních svátcích se dělaly mše od Žaskovského do A, od Führera do D a do C, graduale a offertorie od Himmla, od Mozarta (varhany solo) od Bühlera (bass solo). Na

*) Což nedával zpěv. spolek žádných českých kvartetů? Podivná věc to! Leží Budějovice v Německu? Red.

svatou trojici zdarle provedena byla mše do A-dur od Škroupa, graduale do C (Alleluja) a offertorium do C (Letamini in domino) od Führera, pak i jiné Führerovy komposice, jako do B, do C a D-dur, jenž k jeho největším dílům patří. My tedy zde žijeme s bohoslužnou Hudbénou v dobrém srozumění. — V oktávě božího těla provozovali čekatelové učitelství v chrámu sv. Anny denně figurální mše, a s dobrým výsledkem se potkaly Führerovy zimní mše i jeho slavnostní do C-dur. (Dokonč.)

(A. M. K. E.) **Z Chrudími.** (Kostelní hudba. — Zpěv. spolek.) Vida, že se Vám ze všech stran zprávy o hudbě zasilají, umínil jsem sobě, že i já také něco o stavu zdejší hudby promluví. Kostelní hudba se u nás dosti ještě pěstuje, neboť dávají se skladby mistrů novějších, jako Horáka, Krejčího, Maška atd. V den všední slyším časem také ještě mše od Bühlera a jiných podobných, což však hlavně leží v tom, že se jistě málo hudebníků sešlo, a p. ředitel se nucena viděl, ke mši té sáhnouti. Nyní se připravuje velká mše od Cherubiniho k provedení. Nemohu opomenouti se též i o zdejších čekatelích učitelství zmíniti, kteří neunavnou píli svého učitele hudby, p. F. Cibulky, velmi pokročili, jak v hudbě tak i ve zpěvu. Zvláště ve zpěvu osvědčili valný pokrok, nebo nás už často překvapili čtvero-zpěvy, které dosti správně v kostele po pozdvihování přednesli. Snaha jejich jest tím chvalitebnější, an se uvolili, toliko české čtverozpěvy zpívati. Než tu mi tane na mysli myšlenka, že by se zde mužský zpěv. spolek zaříditi dal. Sil by se našlo; avšak nikdo se toho nechce uchopiti. Nejzpůsobilejší by snad byl však o naše hudební poměry zasloužilý p. Klimeš, který by převezmutím takové úlohy velkých zásluh u nás si dobyt.

(B.) **Josefov.** (P. Hopf.) Večer dne 23. června před jmeninami vojenského kapelníka, pana Jana Hopfa, u pěšího pluku hraběte Nugenta uspořádána byla p. kapelníku téhož pluku krásná slavnost. Pan plukovník odevzdal mu totiž u přítomnosti J. E. velitele pevnosti ve jmenu důstojníků krásnou stříbrnou taktovku, kteráž v továrně klenotníka p. Grohmana v Praze zhotovena jest.

Berlín. Dne 24. června dávala se tu osobním řízením skladatel operetka „Orfeus“ od Offenbacha se skvělým výsledkem. Offenbach malý to, hubený a nepatrně vyhlížející človíček, jenž se svým sklíčkem na černo-hedbné šňůrce srostlým se zdá, byl při vstoupení k pulpitu hlučně přivítán.

Z Černovic na Bukovině. (Dop. pův.) (Koncert zpěv. spolku. — P. Kalousek.) Koncert ve prospěch zdejší zemské knihovny, který náš krajan F. Kalousek se zpěváckým spolkem a panem Koflerem uspořádal, vynikl jak rozmanitostí programu tak i uměleckým provedením všech piec. Provozovány byly čtverozpěvy od Mendelssohna, od Fischera a pochod od Solle. Pan Kofler, který svá studia v Praze a Paříži konal, přednesl dvě piecy od Beriot-a a Alard-a na housle, a osvědčil se nejen co vý-

borný houslista ale i co věrný tlumočník všech těch okouzujících nuancí, jež tento nástroj připouští. Mimo to přispěli bratři de Lange přednesem dua od Gregoire-a a Servais-a, kterižto zde později též koncert s velkým úspěchem, jmenovitě D. de Lange na cello, dávali. Mimochodem Vám podotknouti musím, že se uspořádá hraběti Rothkirchovi k jeho odjezdu do Čech (asi 20. června) serenada, v níž se bude mezi jinými Veitův „Sommer-nacht“ a Voglův valčík provozovat. Bude to poslední zpěv zdejšího zpěv. spolku.

Londýn. Věhlasný hudební dilletant, kníže Jiri Galicin, syn Mik. Galicina, jemužto Beethoven své poslední tři a nejkrásnější tria věnoval, uspořádal zde dne 20. června nejzajímavější koncert této saisony. V koncertě tomto, jež osobně kníže J. Galicin řídil, dávaly se toliko skladby od ruských komponistův, totiž od knížete samého, od Glinky a Bortůanského. Mimo jiné proveden byl též jeden valčík od J. Galicina, ježž týž vysokorodý dilletant ruskému vystěhovalci Alex. Herzenu věnoval. Čistý výnos věnován byl diktatoru a generalu Garibaldi v Palermu.

Paříž. Marschnerova neinovější opera „Hiarne“ bude se co nejdříve dávat v místnostech „Théâtre lyrique“ a nikoliv v Německu. — Rich. Wagner píše nyní ballet, jenž v 2. dějství „Tannhäuser“ vložen bude.

Solnohrad. Tyto dni přibyl sem výtečný český pěvec p. Louis Lukes a byl od kapelníka dómu p. Tauxe uveden do zdejšího zpěváckého spolku. Pan Lukes převzal některé solové partie a roznil svým vřelým přednesem a neobyčejnou školou nesmírně členy zpěváckého spolku. „Salzburger Ztg.“ sděluje ve feuilletonu životopis p. Lukese, jenž co nevidět do Prahy se navrátí.

Videň. Slovnítná virtuoska na harfu, sl. Marie Mössnerova, přibyla sem tyto dni. — Dvorní opera otevřena bude dne 14. lipna. Pro tento večer určena jest opera „Don Juan“ (vysl. Chuan a nikoliv Žan). — Stavba Treumannova prozatímního divadla započla dne 21. června.

Dur a moll.

(Haydn.) Jak známo, byl Haydn se svou paní dlouhý čas rozveden, jelikož se spolu dobře nesnášeli. Bývalý výmarský kapelník Kranz, jenž napotom v Stuttgartu zemřel, byl jeden z nejlepších přátelů Haydnových. Tento jedenkrát nalezl u něho balíček svázaných, ještě neotevřených psaní, s nápisem „J. Haydnovi.“ „Co jsou to za psaní?“ tázal se Kranz podiven. „Nech je,“ řekl Haydn, vezma je rychle pryč, „jsou to zlobná psaní od mé ženy. Ona mi píše rádně každý měsíc psaní, ale já je ani neotevru a odpovím jí, aniž bych její dopis byl četl a ona to dělá s mými odpověďmi taktéž.“

L i s t á r n a.

Panu K. v Sed. Podáme stručně v příštím čísle. Panu Fr. Such. v Drážďanech. Vašnostiny 2 písně „Na jaře“ a od Ch-ka přijdou co příloha k Daliboru. Panu S. v Sem. Sbor „Cikáni“ Vám obstaráme.